

Politikere i Gamvik kommune

Kirkenes, 13.06.2022

Dette brevet sendes på vegne av BirdLife Finnmark, Naturvernforbundet Finnmark og Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Finnmark.

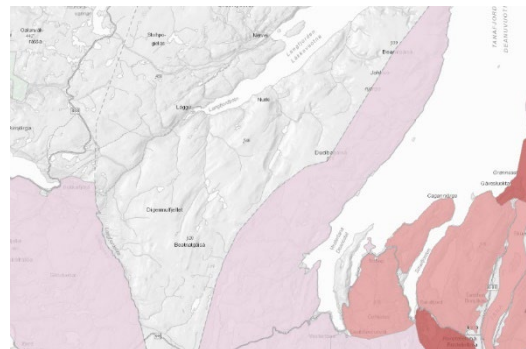
Brev til politikere i Gamvik kommune Angående Digermulen

Digermulen

Hva skal egentlig kommunestyre ta stilling til? Hvilken betydning kommer et positivt vedtak til å få? Utbygger blir, ved positivt vedtak, invitert av kommunen til å starte et formelt arbeid som kommunen i ettertid ikke kan avslå.

Friluftsliv

Gamvik kommune har ikke gjennomført kartlegging av friluftslivsområder. Uten kartlegging og innhenting av informasjon om områdets verdi for friluftsliv vil være kritikkverdig å gå videre med planer om vindkraftverk. Friluftsliv er en enorm kilde for økt folkehelse og bolyst. Det foregår hovedsakelig på en varsom og bærekraftig måte som bevarer områdets verdi. Friluftsliv er også en kilde til inntekt for kommunen. Bl.a. i form av turisme, elvefiske etter laks m.m. Hvilken verdi i form av omdømme og turisme risikerer Gamvik å miste ved utbygging av Digermulen?

Langfjordelva er en lakseelv i verdensklasse. En rekke folk fra Bekkarfjord, Kjøllefjord, Gamvik og Mehamn har en sterk tilknytning til elva og mange av disse har fast sommerleir i dalen i en årrekke. Den tiltrekker seg turister fra store deler av Finnmark, Norge og i stadig økende grad fra utlandet (folk fra Finland, Tyskland, Frankrike og Belgia er å treffe der).

Langfjordelva er en fantastisk god lakseelv. Den tiltrekker seg turister fra store deler av Finnmark og Norge. Det er også innslag av turister fra utlandet i området. Det blir stadig observert telt og andre utfarter langs hele Langfjordelva. Dersom friluftslivsområdet blir kartlagt vil verdien være svært stor. Utenom Langfjordelvas fisk er området langs elva og i høydedragene rundt yndede områder for

friluftsliv i form av jakt, fiske og tur. Det mest tiltrekkende ved dalføret og høydedragene rundt er nettopp opplevelsen av å være i natur som bærer lite preg av menneskelig aktivitet.

Opplevelsen av jakt, fiske og friluftsliv er knyttet til mange faktorer. Det handler om mer enn bare å skyte en rype eller lande en fisk. Området dette skjer i har vel så stor betydning som selve fangsten. Der et område er villmarkslikt med få til ingen inngrep vil mulig også opplevelsen av turen være av langt større verdi enn det motsatte. Områdets tiltrekningskraft på jegere, fiskere og friluftsopplevelser vil bli dramatisk forringet i et område med massiv veiutbygging, høye turbiner med lys og lyd. En slik utbygging av arealet passer dårlig sammen med Gamvik kommunes egen beskrivelse: *...naturen rå og gir opplevelser som aldri vil glemmes.*

Det vil være utbygger som eier veiene i og til et kraftanlegg. Dersom det oppstår konflikt om jakt i anlegget, kan da eieren av veiene forby skyting over vei? På vintertid, fra snøfall til barmark vil det også være forbundet med fare å oppholde seg innenfor 250 meter fra vindturbiner pga. fare for iskast. I Gamvik, som ellers i Finnmark kan vinteren vise seg allerede i oktober.

Hastverk?

Som alle andre vindkraftprosjekter i Øst-Finnmark er Digermulen avhengig av at det bygges 420 kV linje. Dette vil uansett ta tid. Igjen, hvorfor så travelt?

Det pågår endringer i konsesjonssystemet, der vil det høyst sannsynlig komme noen nye krav til utbygger/eier av vindkraftanleggene.

Ved å få fortgang i prosessen nå, kan det hende de slipper å følge det nye regelverket.

NVE har nå lagt fram forslag om nye krav og prinsipper som bør innføres i konsesjonsbehandlingen av vindkraft på land. **Dette vil styrke konsesjonsprosessen og hensynet til de som berøres av en vindkraftutbygging.**

NVE sine forslag til regelendringer:

- Ta mer hensyn til konsekvensene for miljø og naboer
- Grundigere utredninger
- Flere nye standardvilkår som minimumsavstand til bebyggelse, maksimal høyde for vindturbinene og kortere frist for utbygging
- Nye prinsipper for bruk av for- og etterundersøkelser
- Prosess for nedlegging av vindkraftverk, der tilbakeføring og restaurering av landskapet er viktige temaer
- NVE har foreslått en saksbehandlingsprosess der det vil bli krav om å levere en detaljplan for nedleggingen. I detaljplanfasen vil viktige temaer være nettopp tilbakeføring og restaurering av landskapet. NVE vil etter en konkret vurdering sette vilkår om blant annet frister for fjerning og tilbakeføring, kompetanse, og godkjenning av tilbakeføringen

Det kan også være at det kommer noe fra KDD/OED om plan og bygningsloven.

Hvorfor kan ikke FOR vente til det nye systemet er iverksatt? Hvorfor er det så travelt? Hvem vil tape på en hastebehandling?

Demokratisk dilemma

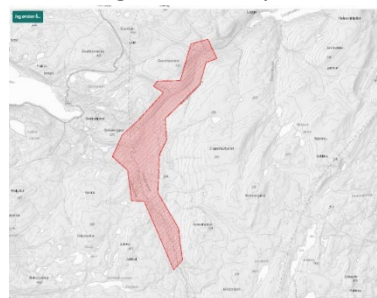
Konsesjonsbehandlingen av nye vindkraftverk på land ble stanset i april 2019. Regjeringen åpnet 8. april 2022 for konsesjonsbehandling av meldinger om nye vindkraftprosjekt, dersom vertskommunen samtykker til det.

Vi har full forståelse for vanskeligheter knyttet til økonomien i Gamvik kommune. Derav kan det være større aksept for alt av tiltak som kan ha et positivt økonomisk bidrag. Men vi må reflektere grundig ovenfor hvordan økonomi og bolyst henger sammen. Bolyst oppstår svært sjeldent med omfattende ødeleggelse av nærliggende natur med lavt bidrag til lokale arbeidsplasser. Særlig her i Finnmark der naturen er både hoved tiltrekningskraft for folk utenfra, og den største kilde til trivsel for folk innenfra. En godt bevart omkringliggende natur er innbyggere stolt av og viser frem. Kulturarv og natur anses å ha mye større tiltrekningskraft for etablering av lokale og langvarige entreprenørskap.

Er det tung industrisatsing som tiltrekker folk til Tromsø eller Alta? Er det en tung industrisatsing som holder folketallene mer stabil i Tana eller Porsanger? Svaret er nei: for de første er det et sterkt kulturelt- og utdanningstilbud kombinert med vakker natur i omkringliggende områder, for de andre er det særlig natur og levende kultur knyttet bla. lakseelvene. Hvordan har det gått med folketallet i Lebesby til tross for en langvarig satsing på både vannkraft, oppdrett og nylig vindkraft? Vi er klar over at realiteten er mer komplisert enn som så, og ønsker først og fremst ved disse ord å invitere til refleksjon, men vi har lite tro på at ødeleggelse av landskapet rundt Gamviks fineste lakseelv og i prima jakt terreng, som mange fra Gamvik og Mehamn, samt utenfra, bruker og er sterk knyttet til, vil ha noe som helst positiv bidrag for kommunen.

Verneområde

Verneområdet Langfjordalen/Laggu naturreservat¹ ligger i nedbørsfeltet til Digermulen og de planlagte turbinene.

Inngrepsfritt område

Hele Digermulen og området i vest og sør er i dag klassifisert som villmarkspreget område (markert med mørk grønn). Villmarkspregede områder ligger 5 km fra nærmeste tyngre tekniske inngrep. Ved utbygging av vindkraftverk på Digermulen vil store deler av det villmarkspregede området opphøre. Verdien av større områder uten tyngre tekniske inngrep er svært stor for naturmangfold og friluftslivsopplevelser. Bl.a. er sky arter som snøugle ofte observert i slike arealer. FNs naturpanel² fastslår at tapet av natur er en like stor trussel som klimagassutslipp. Økosystemer er under ett sterkt press og svært mange arter dør ut i rekordfart, noe av dette skyldes klimaendringer, men den største faren er den konstante nedbyggingen av naturområder. Intakt natur er snart utryddet og med det faller økosystemer sammen. Kunnskapsmangelen om naturverdier er en betydelig utfordring³ og man er nødt til å være langt mer restriktiv i utbygging av natur. Av Norges areal⁴ er det kun 11,5 % som klassifiseres som villmarkspreget. Det meste av dette arealet ligger i Finnmark. Gamvik kommune har store områder, noe som også betyr stort ansvar for å ivareta naturen. Stadig fokus på økonomisk gevinst og vekst er potensielt den sterkeste drivkraften for å bygge ned mer natur.

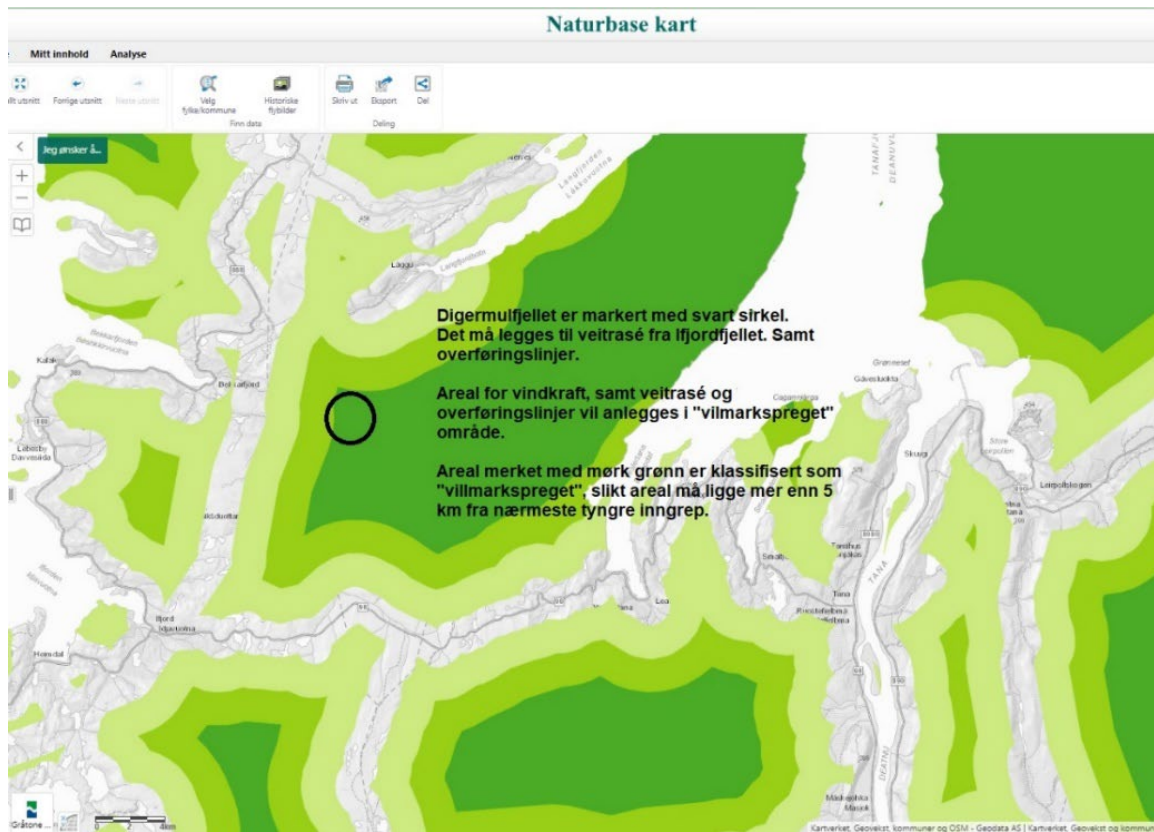
¹ <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00002502>

² <https://www.fn.no/nyheter/fns-naturpanel-menneskelig-aktivitet-truer-eksistensen-til-en-million-arter>

³ <https://ipbes.net/events/ipbes-ipcc-co-sponsored-workshop-report-biodiversity-and-climate-change>

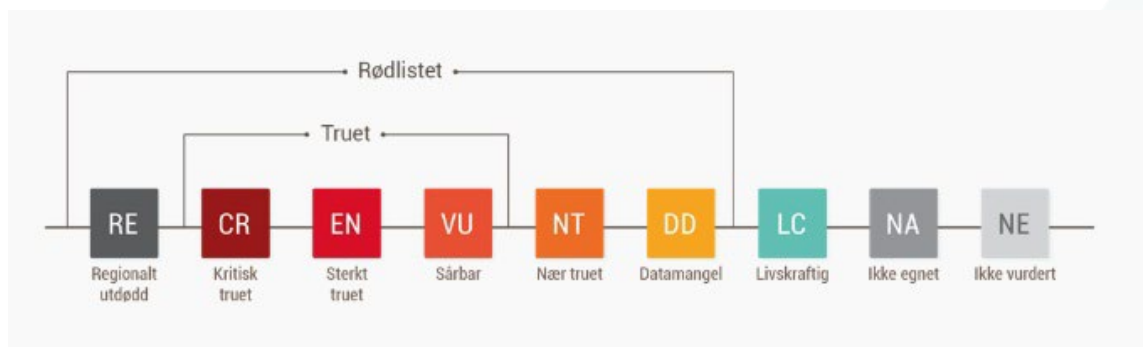
⁴ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/inngrepsfri-natur/>

FNs naturpanel fastslår at tap av natur er en like stor trussel som global oppvarming. Naturtap og global oppvarming må ses, og løses i sammenheng. Utfordringene kan ikke løses hver for seg eller kun den ene med bekostning på den andre. Videre nedbygging av inngrepsfrie områder vil øke presset på naturmangfold og økosystemer og forsterke trusselen.

Arter på og ved Digermulen

Det er listet opp noen arter på databaser som Naturbase kart (M.dir) og Artskart (artsdatabanken). Det er relativt få markerte funn i planområdet. Det er få personer med kompetanse på arter som har befart området. Mange observasjoner blir lagt inn i databasene av frivillige. Det at et område har lite registreringer betyr ikke at området har lite arter. Det betyr at kunnskapsgrunnet er lavt.

Noen registrerte arter i området som kan/vil bli påvirket.

- Fjellpnyd	Nær truet	- Bekkesildre	Nær truet
- Reinrose	Nær truet	- Knoppsildre	Nær truet
- Pelsbjørnemoser	Nær truet	- Rypebunke	Nær truet
- Havelle	Nær truet	- Jaktfalk	Nær truet

- Russegras	Sårbar	- Laks	Nær truet
- Tyvjo	Sårbar	- Polarsoleie	Sårbar
- Finnmarksreverumpe	Sårbar	- Gråmåke	Sårbar
- Brushane	Sårbar	- Sjøorre	Sårbar
- Tyvjo	Sårbar	- Lapprose	Sårbar
- Snøsoleie	Sårbar	- Issoleie	Sårbar
- Lappspurv	Sterkt truet	- Jerv	Sterkt truet
- Snøugle	Kritisk truet		

I tillegg til de rødlistede artene bør disse artene nevnes: sandlo, fjellerke, fjellrype, temmincksnipe og det nevnes at smålom har blitt registrert i området. Smålom er ikke rødlistet, men: *Bestanden forventes imidlertid å avta i årene framover (ca. 17 % de neste 30 år) grunnet negative påvirkninger på hekkeplass og/eller i overvintringsområdene (SLU Artdatabanken 2020).*⁵

Tidligere var også fjellreven vanlig ved Digermulen. I forsøket på å reetablere den i slike områder i Finnmark taper den i konkurransen med rødreven i alle områder som på en eller annen måte er utbygd. Menneskelig aktivitet legger til rette for rødreven.

Konsekvenser for fuglelivet

Når det gjelder fugl er ikke bare endringer på bakkenivå viktige, turbiner på fjelltopper der det trekker fugl kan gjøre enda større skade. Hvilke fugler som trekker over Digermulen har det ikke blitt gjort noen undersøkelser på. Når det gjelder fugler som oppholder seg i området vet vi fra Smøla at spesielt ryper og ørn er utsatt.

Debatten om vindkraft på land har som kjent vært svært heftig i Norge de siste årene. Enorme inngrep i urørt natur har ført til at folk har engasjert seg og hele regimet rundt konsesjonsprosessen har vært evaluert. Det har vist seg at kartlegging av natur har vært mangelfull og i flere tilfeller har man uansett valgt å se bort ifra verdiene som er kartfestet som viktige for naturmangfold og friluftsliv.

Konsekvenser for nedbørsfeltet

Ved påkjenning vil det flasse av beskyttende film fra turbiner. Dette består av mikroplast og bisfenol A. En stor del av disse stoffene vil følge vannveiene ned fra Digermulen. Laggoelva får stor tilførsel av vann fra dette nedbørsfeltet. Ved for store verdier av det hormonhemmende stoffet bisfenol A vil reproduksjonsraten til tilhørende fisk i elva kunne bli svekket. Det er for øvrig ikke gjort mange nok lagtidstudier om dette stoffet, men foreløpige resultater viser bl.a. redusert fertilitet til mange organismer. Det vil også være fare for oljelekkasje m.m.^{6 7} *Lekkasje i vindmølle på Guleslettene Like ved drikkevasskjelda til Florø regna det hydraulikkolje frå ei vindmølle søndag.*⁸

§ 9.(føre-var-prinsippet) Lov om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldloven)

⁵ <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/28483>

⁶ <https://www.fosna-folket.no/nyheter/i/75P9WB/alarmen-gikk-da-det-begynte-a-lekke-olje-fra-vindturbin>

⁷ <https://www.hitra-froya.no/nyheter/i/aP53zO/samla-4000-liter-sno>

⁸ <https://www.firdaposten.no/lekkasje-i-vindmolle-over-sagavatnet-det-regna-hydraulikkolje-i-hovudet-pa-oss/s/5-16-603198>

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Denne paragrafen fra Naturmangfoldloven stiller særlige krav til utbygger om å konsekvensutrede risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Det står også videre i § 11 at utbygger skal ta kostnadene ved en slik konsekvensutredning, og i § 12 at dersom utredningen viser at konsekvensene er risikable, så skal annen lokalitet eller driftsform velges – det vil si at måten det produseres, såkalt, grønn energi på, må vurderes iht andre typer skader det påfører vårt naturmiljø. For å sette det veldig på spissen: Det nytter ikke å redusere mengden CO2 i atmosfæren og redde klimaet, hvis man har tatt ut sentrale deler av økosystemet slik at matproduksjonen i hele systemet kollapse.

Reindrift

Naturrestaurering A/S sin rapport fra årelange undersøkelser med GPS på rein i RBD7 viser at reinen blir skremt opp til 12 km unna vindkraftanlegg ved klarvær. (Eftestøl, S. Tsegaye, D., Flydal, K., Colman, J.E. 2021. Effects of wind power development on reindeer: GPS-monitoring and herders' experience. In review. Rangeland Ecology & Management). En sirkel på 12 km fra det planlagte område vil dekke mer enn hele bredden på Digermulen.

Digermulen benyttes av reinbeitedistrikt 13 som sommerbeite. En innskrenkning av beiteareal kan komme i konflikt med SP 27.

FNF Finnmark fraråder sterkt å gå inn for videre behandling av Digermulen Vindkraftverk av hensyn til natur og friluftsliv. Om ikke annet, så vent med videre behandling til nytt konsesjonssystem er på plass.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark